

30 יוני 2024
כ"ד סיון תשפ"ד

לכבוד,
מנהלי מחוזות
מפקחים כוללים
מנהלי בתי הספר
למרכזי הוראת ספרות ולמורים לספרות
בבתי הספר העל-יסודיים הממלכתיים

שלום רב,

חוזר מפמ"ר ספרות ממלכתי, התשפ"ה

תוכן העניינים:

1. דבר המפמ"ר
2. כיתות י"א ו"ב : תשפ"ה - תשפ"ו
3. הקניית מיומנויות לתלמידים
4. מתווה תוכנית הבגרות הגמישה
 - א. למידה מבוססת דיגיטל - נתיב דיגיטלי - "תן למילים"
 - ב. נתיב שותפי פיתוח - נש"ף
 - ג. תכנית סמסטר ראשון בתיכון
 - ד. עבודות גמר
5. תוכנית גפ"ן
6. כוורת על יסודי
7. תוכנית לימודים בספרות ממלכתי
8. פרק שירה חדש – חורף תשפ"ד
9. בחינות הבגרות
 - א. חוקי המענה : מתווה ישן, מתווה חדש
 - ב. הנחיות להיבחנות בפרק השירה הן בבחינת ה-70% והן בבחינת ה-35%
 - ג. הנחיות לבחינה מותאמת מועדי חורף וקיץ תשפ"ד (70%)
 - ד. יצירות במוקד
 - ה. אישור יצירות חדשות להוראה
 - ו. סמלי שאלונים
10. כתיבה יצירתית
11. אוכלוסיות מיוחדות
12. עולים חדשים
13. חממה במגמת ההרחבה בספרות – אישור יצירות נוספות בהרחבה
14. המרחב הפדגוגי בתחום הדעת ספרות
15. 'הסיפור השלם' – ועדת ביטון ויישום המלצותיה במערכת החינוך
16. תוכנית הלימודים המחייבת בלימודי ספרות לחטיבות הביניים
17. יחידות הוראה מקוונות לחטיבות הביניים
18. 'שמחת הקריאה'

19. המרכז להעצמת מדעי הרוח - הספרייה הלאומית
20. למידה בין תחומית ורב תחומית בהוראת ספרות
21. צוות ההדרכה שלנו תשפ"ד
22. השתלמויות וימי עיון – בכפוף למתן תקציב (נספח ב')
23. נספחים:

נספח א' – טבלת מיקוד
נספח ב' – מבחר השתלמויות

1. דבר המפמ"ר

מורות ומורים יקרים,

בזמן כתיבת מילים אלה עדיין מצויים 120 חטופות וחטופים בשבי חמאס, ואנו מייחלים להחזרתם לבתיהם.

אנו ניצבים בסיומה של שנה כמעט בלתי אפשרית, שבה אתם, המורות והמורים, עשיתם את הכמעט בלתי ייאמן ושמתם על שפיות במערכת. בימים אלו לא רק בחוץ משתוללות אלימות ושנאה, אלא גם בפנים, בתוך החברה הישראלית הקרועה בין מגזרים ואידיאולוגיות.

ציבור המורות והמורים לספרות מורכב מכל גווני הקשת וצו השעה הוא לחפש את המאחד בין כולנו, והנה ביום הזה ובשעה הזאת יש בינינו מאחד – והוא אהבת הספרות. עבור כולנו הספרות היא מקור כוח, היא מאפשרת שיח ואת הבנת נפש האדם. מאגר הערכים והרעיונות שהספרות פותחת בפנינו מאפשר לנו, אנשי החינוך, לממש את שליחותנו הלאומית היום יותר מתמיד.

בעניין זה אצטט מדבריו של סמי מיכאל, מגדולי הסופרים הישראליים, שנפטר השנה בגיל 97. באחד מראיונותיו הוא נשאל מה היה משנה או מוסיף בלימודי הספרות בבית הספר בישראל, וכך השיב:

"כמעט הכול. צריך ללמד את אהבת הספרות ולא את ידיעת הספרות. הספרות היא משחק ממזרי שאין למסור אותו לטיפולם של סגפנים שהתנזרו ממנעמי החיים. אני נוטה למסור את לימודי הספרות לידיהם של פסיכואנליטיקנים ולהרחיק אידיאולוגים למיניהם, לבל יפגעו בה לרעה בנטייתם לכפות את אמונתם על הזולת."

גם אני בדעה שמוטב לנו לעסוק פחות ביומרות, פחות בדידקטיקה, ויותר באהבת המקצוע. עלינו ללמד באהבה ולהוביל את התלמידים לאהבת הספרות. אי אפשר להפריז בכוחה החיובי והמרפא.

הלוואי שנזכה לפתוח את שנת הלימודים בכל הארץ לכל תלמידי ישראל.

לאורך השנה צוות ההדרכה ואני נעמוד לרשותכם, ונסייע לכם בכל אשר נוכל בהוראה מיטבית.

בהצלחה לכולנו!

לבשורות טובות במהרה,

מירב בראוטבר פסט, מפמ"ר ספרות

ומדריכי הוראת הספרות

2. כיתות י"א-י"ב תשפ"ה – תשפ"ו

תוכנית הלימודים ביחידות הבסיס ותוכנית הלימודים ביחידות ההגבר יישארו לתלמידי י"א י"ב בשנת תשפ"ה, ולתלמידי י"ב בשנת תשפ"ו (מבחינת היקף החומר ואופן ההערכה) כפי שהיו בשנת תשפ"ג.

להבהרה - [קישור](#) לטבלת ארגון הלמידה עבור מחזור י' תשפ"ה – תשפ"ז.

אנו מקווים ומצפים ששנת תשפ"ה תהיה שנת לימודים סדירה ומלאה. בהתאם לכך, נושאי הלימוד לבחינות הבגרות, משמע- היקף החומר וחוקי המענה יהיו כפי שהוגדרו בספטמבר 2023, שנת הלימודים תשפ"ד, טרם המלחמה. (ללא הקלות שניתנו בתקופת המלחמה).

נושאי הלימוד מפורטים בקישור ל [מיקודים תשפ"ה](#)

מתווה הבגרויות של תלמידי הצפון והדרום ידון בתחילת שנת הלימודים תשפ"ה, בהתאם להתפתחויות הביטחוניות.

3. הקניית מיומנויות לתלמידים

מטרת החינוך בישראל לטפח לומד בעל ידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו לו להתפתח לאדם משכיל, למצות יכולותיו ולתרום לחברה. [תפיסת הלמידה המתחדשת 2030](#) מגדירה את שלוש-עשרה המיומנויות שחשוב להקנות לבוגרים שלנו.

תהליך העבודה על המשימות המבוקרות מזמן לכם, המורים, הזדמנות נפלאה להקנות לתלמידים ידע לצד מיומנויות. כל אחת מהמשימות מקנה לתלמידים, נוסף על המיומנויות האורייניות, מיומנויות רגשיות וחברתיות, כגון מודעות עצמית ותחושת מסוגלות, הכוונה עצמית ויכולת לעבוד בצוות.

בשנה"ל תשפ"ה יינתן דגש להקניית המיומנויות:

- **אוריינות לשונית**, המהווה בסיס ללימוד תחומי הדעת במדעי הרוח.
- **חשיבה ביקורתית**, החיונית לצמיחתם של בוגרים המסוגלים לנסח טיעון מנומק, לחוות דעה, לקבל החלטות ולחשוב באופן עצמאי.
- **מיומנות החשיבה היצירתית**, המאפשרת טיפוח גמישות מחשבתית, סקרנות ומקוריות.
- **אוריינות המידע**, המסייעת לתלמידינו להתמודד עם שפע המידע המתחדש חדשות לבקרים – לאתר מידע, להעריך את המידע ולהציג מידע באופן ברור, חוקי והוגן.
- **אוריינות דיגיטלית** שרכישה על ידי התלמידים מאפשרת לאתר מידע איכותי מהימן ולהתנהל ברשת באופן מושכל, הוגן ומכבד.

אנו קוראים לכם להצטרף למגוון השתלמויות שעניינן הצעות לדרכי הטמעת המיומנויות בהוראה בכיתה בשנת הלימודים תשפ"ה (נספח ב')

4. מתווה תוכנית הבגרויות הגמישה

בתשפ"ה יחלו תלמידי כיתות י' ללמוד את מקצועות מורשת, חברה ורוח על פי תוכנית הבגרויות הגמישה. תוכנית הבגרויות הגמישה מאפשרת לכם לעצב ולגוון את ההוראה, הלמידה וההערכה ולהתאימה לכיתתכם, תוך יכולת להעריך את התקדמות התלמידים, את הידע והמיומנויות הנרכשים.

עקרונות התוכנית:

גמישות: בית הספר יוכל לבחור עבור המחזור הראשון (בוגרי 2027) אם להכניסו למתווה או אם לאו. בית הספר שיבחר שלא להיכנס למתווה יבחן בבחינה חיצונית, כפי שהיה נהוג עד לפני הקורונה (בחינה חיצונית 70% + הערכה חלופית 30%).

ידע ומיומנויות: המתווה החדש משלב היבחנות חיצונית בהיקף מצומצם יותר של 35% מהחומר, וביצוע משימות מבוקרות (בהיקף של 35%), אשר משלבות ידע ומיומנויות הנדרשות מהתלמידים בהשתלבותם בהמשך החיים הבוגרים.

מתווה ישן – היבחנות חיצונית בהיקף 70%, הערכה חלופית בהיקף 30%.

מתווה חדש – היבחנות חיצונית בהיקף 35%, 2 משימות ביצוע מבוקרות בהיקף 35%, הערכה חלופית בהיקף 30%

להלן המידע הנ"ל בטבלה

מתווה חדש		מתווה ישן	
בהיקף 35%	היבחנות חיצונית	בהיקף 70%	היבחנות חיצונית
בהיקף 35%	2 משימות ביצוע מבוקרות		
בהיקף 30%	הערכה חלופית	בהיקף 30%	הערכה חלופית

בחודשים האחרונים פותחה עבורכם מערכת ייעודית לצורך עבודה על המשימות והגשתן.

המערכת מותאמת באופן מלא לצורכי הוראת המשימות, ביצוען והערכתן.

[קישור](#) למתווה הבגרויות הגמיש מתוך המרחב הפדגוגי

המשימות המבוקרות נכון ל 1/9/2024 הן:

עיתון שיתופי, נייר עמדה, הסכת (משימות שיתופיות)

תוצר יצירתי, עיתון אישי (משימות אישיות)

תינתן תמיכה מלאה בביצוע המתווה ויישומו, בשימוש במערכת באמצעות המוקד של המשרד *6552 וכן

בהשתלמויות מפמ"ר וע"י המדריכים.

בקרה ומשוב:

מתוך רצון לשמור על שוויוניות וסטנדרטיזציה, אגף הבחינות ידגום מכל כיתה מספר משימות לצורכי בקרה ומשוב.

- טבלת האפשרויות במתווה ההיבחנות בתוכנית הבגרויות הגמישה (תשפ"ה) - [בקישור](#)

- דוגמה לארגון תוכנית הלי"ה - הוראה למידה הערכה - [קישור](#)
- קישור למשימות מפמ"ר – [מצגת ג'ניאלי](#) או [מסמך מונגש](#)
- דגם שאלון למבחן 35% אשכול 1 – [סיפור קצר, רומאן ונובלה](#) אשכול 2 – [דרמה ושירה](#)

א. למידה מבוססת דיגיטל – נתיב "תן למילים" קישור

בנתיב זה, הלמידה מבוססת על פלטפורמה מתוקשבת ייעודית המאפשרת יצירת חוויה לימודית משמעותית. תבנית זו משלבת בין למידה אישית מתוקשבת ומותאמת לתלמיד לבין שמירה על מסגרת הלמידה בכיתה. כל נושא בתוכנית הלימודים נלמד בשילוב בין למידה מקוונת ולמידה פנים אל פנים. הלימודים בנתיב זה מזמנים מרחבי עניין מגוונים, לימוד בין-תחומי ומרחב לפיתוח למידה עצמאית המשלבת ידע, מיומנויות מסדר חשיבה גבוה ודיון בערכים. נתיב זה מאפשר למידה ברבדים שונים, תהליכי עומק בעבודה עם טקסטים ולמידה מתוך חיבור לעולמם של התלמידים.

העבודה בסביבת המרחב הדיגיטלי מזמנת מקום להביע דעה, ומאפשרת לתלמיד להשמיע את קולו האישי במרחב הכיתתי ובמרחב השיח שנפתח בינו לבין המורה.

תפקידו של המורה בתוכנית זו מועצם. נוסף על היותו בעל הידע, הוא הופך להיות גם המנחה המלווה את התלמידים בדרך האישית שלהם בחומר הנלמד, והוא שותף לגילויים שלהם ולבניית זהותם כלומדים עצמאיים. המפגשים שלו עם התלמידים פנים אל פנים מוקדשים לשיח מעמיק וערכי סביב הסוגיות הנלמדות.

ב. נתיב שותפי פיתוח – נש"ף קישור

נתיב מורים שותפי פיתוח בלימודי יסוד, מזמין את המורים לבנות תוכנית הוראה, למידה והערכה חדשנית המבוססת על תוכנית הלימודים של תחום הדעת, אבל ייחודית לבית הספר, ושונה מהנתיבים שהוצעו על ידי משרד החינוך. תוכנית זו מאפשרת גיוון ומקוריות בבניית מערך היצירות ואופן הוראתן. הנתיב מבוסס על הידע והניסיון שנצברו בתוכניות תמ"ר, חלוצי הערכה וסחל"ב, אבל השאיפה היא לפרוץ דרכים חדשות.

ג. תוכנית סמסטר ראשון כבר בתיכון:

בשנת תשפ"ה אנו פותחים תוכנית בה יתאפשר לכל תלמיד ותלמידה ללמוד קורס אקדמי, משולב דיגיטל, שיהווה חלק מתוכנית הלימודים הנלמדת לבגרות. הקורס ילמד בבית הספר במסגרת הכיתתית, בהוראה, ליווי ותמיכה של המורים. הבחינה תתקיים במוסד האקדמי, ותהווה חלופה חלקית של הבגרות במקצוע הנבחר בתוספת בונס שינתן על הציון האקדמי. תוכנית זו תיצור גשר לאקדמיה תוך מתן הזדמנות שווה לכלל התלמידים. התוכנית תאפשר לתלמידים לרכוש כלים ללמידה עצמאית ולמיומנויות המאה ה-21 יחד עם צבירת נקודות זכות לאקדמיה. במקביל, התוכנית תזמן למורים אפשרויות לרכישת ידע עדכני ורלוונטי בתחום הדעת, ולהרחבת ארגז הכלים הפדגוגי והטכנולוגי. המורים המשתתפים בתוכנית יחויבו בפיתוח מקצועי.

לפרטים נוספים ניתן לפנות [לאתר התוכנית](#).

ד. עבודות גמר

עבודת הגמר היא עבודת מחקר לבגרות בהיקף 5 יח"ל בלבד. כתיבת עבודה זו היא הזדמנות ייחודית ללמידה עצמאית, רלוונטית, המביאה לידי ביטוי חוזקות וכישורים של התלמיד/ה.

על רכז/ת עבודות הגמר חלה האחריות ליידע את התלמידים על הזדמנות ייחודית זו, כמו גם להכיר את כל הנהלים וההנחיות הנוגעים למסלול זה - הן ההנחיות הכלליות להגשת עבודת גמר, כמפורט בפורטל עבודות הגמר, ובהרחבה במידעון לשנת תשפ"ה (יועלה לפורטל באוגוסט 2024), ובפרט את ההנחיות הייחודיות של תחום הדעת, ולוודא שהתלמיד/ה והמנחה האקדמי/ת מודעים ופועלים על פי הנחיות ונהלים אלה.

ההנחיות עשויות להתעדכן מעת לעת, יש לשוב ולעיין בהן מדי שנה, ככל שישנם תלמידים המבקשים להגיש עבודת גמר.

יודגש כי בית הספר הוא הגורם היחידי שאמון על הגשת תלמידיו לבגרות במסלול זה, גם כאשר התלמידים לוקחים חלק בתוכנית ייחודית להגשת עבודת גמר, הפועלת מחוץ לביה"ס.

5. תוכנית גפ"ן

בית הספר מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית, ויכול להתאים את הדגשים, ההצטיידות הבית ספרית ואת התוכניות אותם יפעיל לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים. אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה. בחטיבות הביניים יהיה על מנהל בית הספר המעוניין בהדרכה בספרות, לרכוש את רצועת ההדרכה המתאימה לו (שמינית או רבע יום). **בחטיבה העליונה, הוחרגו מהגפ"ן ולפיכך אין צורך לרכוש הדרכה בספרות. אנו נספק את ההדרכה לבתי הספר.**

6. כוורת על יסודי

רבים מכם וודאי מכירים כבר את "הכוורת" – ראו בהמשך לגבי חידושים בה.

לאילו שטרם הכירו: "הכוורת" היא אתר לפיתוח מקצועי איכותי בהכוונה עצמית, הכולל מאות יחידות של פיתוח מקצועי במנות קטנות (לרוב, 3 שעות אקדמיות ליחידה). באתר "הכוורת" תוכלו להרכיב לעצמכם השתלמות של 30 שעות לפי הצרכים המקצועיים שלכם, וללמוד אותה בקצב שלכם (עם מלווה למידה מטעם "הכוורת").

בתשפ"ה תוכלו למצוא באתר "הכוורת", לצד שלוש יחידות בספרות ועשרות רבות של יחידות העוסקות בהקניית מיומנויות הרלוונטיות למתווה הבגרות הגמישה, גם המלצות שלי ללמידה.

[קישור](#) לקורסים באתר "הכוורת" - ספרות ממלכתי.

7. תוכנית לימודים בספרות ממלכתי – [קישור](#)

8. תוכנית חדשה בשירה – החל מחורף תשפ"ד - קישור

התוכנית החדשה כוללת עשרה מקבצים בני 16 שירים בכל אחד, המחולקים לצמדים. אחת לכמה שנים נודיע מראש על שני מקבצים מתוכם תתבקשו לבחור באחד, וממנו ללמד שיר אחד מכל צמד, ובסך-הכל שמונה שירים. מקבצי השירים כוללים שילוב שירים מוכרים מהתוכנית הנוכחית, לצד שירים חדשים. בכל מקבץ מופיעים שירים מתקופת ימי-הביניים, משירת ביאליק, משירת המאה ה-20 ועד שירת המאה ה-21, וכן שירה מתורגמת מספרות העולם.

השתדלנו לתת ייצוג בתוכנית למגוון רחב של נושאים, סוגות, מגדרים ומגזרים. אנו נטמיע את התוכנית בהדרגה, באמצעות קיום השתלמויות ופרסום חומרי למידה. שני המקבצים הראשונים מהם תבחרו במקבץ אחד הם: מקבץ ב' אן מקבץ ז'.

חומרי הוראה לשירי מקבץ ב' בקישור.

חומרי הוראה לשירי מקבץ ז' בקישור.

אחת לכמה שנים, הפיקוח על הוראת הספרות יודיע על שינוי שני הקבצים הנבחרים ללימוד. **שימו לב**, התוכנית הישנה בשירה תלווה אותנו בבחינת הבגרות ובכלל עד לסוף שנת הלימודים תשפ"ה.

9. בחינות הבגרות

מתווה חדש - הרכב הציון במתווה החדש

הציון הסופי במקצועות הרוח, החברה והמורשת יהיה מורכב מ- 35% ציון על ביצוע שתי משימות (מקוונות ומבוקרות) 30% הערכה חלופית (כולל כלל אירועי הערכה הפנימיים שיבוצעו במקצוע) ו-35% ציון בחינה חיצונית. לאור המשקל הגדול שניתן לציון הבית ספרי, הציון בבחינה החיצונית יהיה ללא ציון שנתי.

מתווה ישן - הרכב הציון במתווה הישן

הציון הסופי במקצועות הרוח, החברה והמורשת יהיה מורכב מ 30% הערכה חלופית 70% בחינה חיצונית+ציון שנתי.

א. חוקי המענה: מתווה ישן מתווה חדש

ב. הנחיות להיבחנות בפרק השירה הן בבחינת ה-70% והן בבחינת ה-35%

גם במועד חורף תשפ"ה וגם במועד קיץ תשפ"ה יופיעו בפרק השירה שתי תוכניות הלימודים:

תוכנית הלימודים הישנה (קבוצה ראשונה) ותוכנית הלימודים החדשה (קבוצה שניה).

התלמיד יבחר להשיב על פי התוכנית שלמד.

ההוראות בבחינה יהיו כדלקמן: "בפרק זה יש שתי קבוצות של שאלות: עליכם לבחור באחת מן הקבוצות,

ולענות על השאלות בקבוצה שבחרתם, על פי ההנחיות."

דוגמה למבנה בחינה דרמה ושירה בקישור

בבחינת ה 35% (מתווה חדש), מבנה פרק השירה בבחינה תואם למבנה פרק השירה בבחינת ה 70% (מתווה ישן).

* * אם יופיע שיר שלא נלמד ניתן יהיה לענות עליו במקום אחד מהשירים שניתנו בבחינה.

דוגמה למבנה בחינה סיפור קצר, רומאן ונובלה בקישור.

ג. הנחיות לבחינה מותאמת במועדי חורף וקיץ תשפ"ה (70%) -

הנחיות לשאלונים: 8284, 8281

על הנבחן לענות בסך הכל על שלוש שאלות:

1. שאלה אחת מהפרק 'רומאן ונובלה' או מפרק ה'דרמה'.

2. שתי שאלות מן הפרקים 'שירה' או 'סיפור קצר' או שאלה אחת מפרק ה'שירה' ושאלה אחת מפרק ה'סיפור הקצר'.

משקל התשובה לשאלה מהפרק 'רומאן ונובלה' או מהפרק 'דרמה' יהיה 40 נק', ומשקל כל אחת משתי התשובות הנוספות יהיה 30 נק' – סה"כ 100 נק'.

ד. יצירות במוקד

בפרק 'סיפור קצר' בבחינת הבגרות:

עד למועד קיץ תשפ"ו, תופיע לבחירת הנבחנים שאלה ממוקדת על הסיפור "חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה. הסיפור ראה אור בקובץ "כל הסיפורים", טרומן קפוטה (מאנגלית: רחל פן), הוצאת פן וידיעות ספרים, 2019 (עמ' 301-311).

"חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה * קישור לסיפור. * קישור לפרשנות.

"חג מולד אחד" (1966) הוא סיפור התבגרות וחניכה, שבמרכזו באדי, בן דמותו של המחבר, המשחזר את ילדותו באלבמה. באדי, שננטש בידי הוריו הפרודים, גדל בבית בת-דודתו האהובה, שחינכה אותו ברוח הנצרות. מפגש כפוי ודרמטי עם אביו, ערער את ביטחונו של באדי באמונתו הדתית. בין השניים התגלע תהום בכל הנוגע להשקפות עולמם, ובעקבות ביקורו של באדי אצל אביו, חלה התקרבות בין השניים. זהו סיפור שעשוי לעורר עניין והזדהות בקרב בני-נוער, המצויים לא אחת בקונפליקט עם הוריהם. הצורך בחסות ההורים ובהגנתם לצד הרצון לעצמאות מאפיין את רוב המתבגרים. קפוטה מיטיב לעמוד על התנגשות זאת, ובתוך כך עולה מהיצירה מחלוקת בין השקפת עולם דתית-טרמיניסטית להשקפת עולם חילונית-אתאיסטית. הסופר נמנע מדיקטטיות ומהטפת מוסר או מנטייה לטובת אידיאולוגיה אחת על פני האחרת - מה שמותיר מקום לדיון פורה בערכים כגון: אחריות, נאמנות, כנות, אמונה, ובמיוחד אהבה.

בפרק 'רומאן ונובלה' בבחינת הבגרות:

עד למועד קיץ תשפ"ו במסגרת הפרק 'רומאן ונובלה', תופיע לבחירת הנבחנים שאלה ממוקדת על הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול, שראה אור לראשונה ב-1948, ויצא ב-2019 בתרגום חדש של ארז וולק, בהוצאת עם עובד.

ה. אישור יצירות להוראה

יצירות אלה מאושרת להוראה רק לשאלון 8381 בהרחבה ותהיינה משויכות לנושא נשיות וגבריות- ייצוגי מיגדר בספרות

סיפור קצר:

* "לישון", אנטון צ'כוב, תרגום: אריה אהרוני, פרויקט הסיפור הקצר

נובלה:

* "השושבין", סביון ליברכט

רומאן:

* "מיטב שנותיה של מיס ברודי", מיוריאל ספארק, תרגום: אלינוער ברגר, הכורסא, 2022

* "צבע החלב", נל ליישון, תרגום: רותם עטר, ליברוס, תשע נשמות, 2018

ו. סמלי שאלונים - בקישור

10. כתיבה יצירתית

בשנת הלימודים תשפ"ה אנחנו מבקשים להמשיך ולקדם את נושא הכתיבה היצירתית. כמקובל באומנויות אחרות, דוגמת מוזיקה, ציור, פיסול וכד' – שם משולבת התנסות מעשית בלימוד העיוני, כך מן הראוי שגם בלימודי הספרות יתנסו התלמידים בכתיבה מקורית.

במסגרת נתיבי הלמידה, ניתן יהיה לשלב פרויקט של כתיבה. מורים רבים עברו את ההכשרה באמצעות קורס "מכשירי כתיבה" בשיתוף עם הספרייה הלאומית.

11. אוכלוסיות מיוחדות

התאמות לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים במשימות המבוקרות ב - [קישור](#)

מבנה בחינת בגרות לתלמידים חרשים וכבדי שמיעה ב - [קישור](#)

12. עולים חדשים

התאמות לעולים במשימות המבוקרות – ב - [קישור](#)

13. חממה במגמת ההרחבה בספרות

מהלך זה נועד להגדיל את כמות הלומדים במגמות הספרות, ובכך להעשיר את עולמם של התלמידים בידע עולם ובידע האדם, וכן לתרום לעיצובם כאנשים הומניסטיים ומודעים לעצמם.

לידיעתכם, בנוסף לתרומתם להרחבת אופקי התלמידים, לימודי הספרות במגמה יכולים לעזור בהעלאת ממוצע הבגרות, כמוסבר להלן:

מבין שני המורחבים שנלמדו, נכנס לממוצע רק ציון מורחב אחד עם הבונוס הנלווה. זהו יתרון עבור תלמידים המוכשרים ללימודי הספרות, שכן יוכלו להכניס לממוצע את ציונם הגבוה בספרות, גם אם לימודיהם האקדמיים יהיו בכיוון מדעי.

זאת ועוד, הבוגרים שסיימו לימודי הרחבה בספרות זכאים לבונוס מורחב של 25 נקודות בקבלה ללימודים גבוהים.

לידיעתכם, החל משנת תשפ"ד, הלומדים במגמת ההגבר בספרות חייבים בבחינת **בגרות חיצונית**, כפי שהייתה לפני הקורונה.

14. המרחב הפדגוגי בתחום הדעת ספרות

המרחב הפדגוגי הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. במרחב ניתן למצוא את תוכניות הלימודים, והוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.

במרחב הפדגוגי ניתן למצוא:

- **חומרי הוראה** בשלל נושאים מרכזיים, מחולקים על פי חטיבות נושאיות או יחידות הוראה.
- **אתרים, מאגרי מידע וכלים דיגיטליים**
- **הרצאות מצולמות**
- **עיון ופרשנות** – מאגר עשיר בידע, מחולק על פי הסוגות המרכזיות ובתוכן על פי שמות היוצרים. ועוד ועוד.

15. 'הסיפור השלם' – ועדת ביטון ויישום המלצותיה במערכת החינוך

משרד החינוך ממשיך במדיניות יישום ועדת הסיפור השלם (ועדת ביטון). מטרת היישום היא שכל תלמיד במערכת החינוך יכיר את הסיפור הישראלי השלם, הכולל גם את העושר התרבותי, החברתי וההיסטורי של קהילות יהדות ספרד והמזרח.

בשנת הלימודים תשפ"ד נמשיך בהעמקת יישום המלצות הוועדה, וכן נמשיך לייצר יחידות הוראה רלוונטיות.

החברה הישראלית- בין שבר לאיחוי

16. תוכנית הלימודים המחייבת לחטיבת הביניים

תוכנית הלימודים לחטיבת הביניים כוללת נושאי חובה, נושאי רשות ונושאי בחירה. **50% מתוך התוכנית הם נושאי חובה שעל צוותי ההוראה ללמד, גם אם הם מלמדים במסגרת תוכניות מיוחדות הכוללות הוראה בין תחומית או רב תחומית.** שימו לב – למידה חוצת תחומים, המשלבת בין תחומי דעת (בין תחומית ורב תחומית), יכולה להתקיים **בהיקף של עד 30% מתוכנית הלימודים בלבד.** 40% מנושאי הלימוד הנוספים הכלולים בתוכנית, הם נושאי בחירה. כלומר מורים יכולים לבחור מה מתוכם ילמדו. 10% הנוספים עשויים להיות נושאים שאינם מופיעים בתוכנית הלימודים, וצוות ההוראה מעונין ללמדם.

בכל מקרה ובכל תוכנית יש להקפיד על כך שהתלמידים ירכשו את בסיס הידע והמיומנויות המתאימים לבני הגיל. הנחיות המשרד לארגון הלמידה בחטיבות הביניים.

17. יחידות הוראה מתוקשבות לחטיבות הביניים

ממשיכים לעדכן במאגר יחידות הוראה שלנו ההולך וגדל. יחידות הוראה מצויות על גבי פלטפורמה דיגיטלית חדשנית, ובנויות סביב רעיון גדול. מורים ומדריכים מומחים בתחום הדעת בונים את היחידות המציעות פרטי הוראה לכל שיעור ונותנים רעיונות והשראה להוראה מעשירה. בכל פריט הוראה מוטמעות מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, ערכים שהלימוד מזמן עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה. אתם מוזמנים לבחור, לפי שיקול דעתכם, את המתאימים ביותר לתלמידים שלכם. לצד יחידות הוראה עומד לרשותכם מחולל הוראה אליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: פנים אל פנים לצד שיעורים מקוונים ללמידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה אישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת.

היחידות מדגישות את ההוראה הרב תחומית המאפשרת גיוון ההוראה והעשרתה. במהלך תשפ"ד יפורסמו יחידות נוספות עד ל"כיסוי" כלל תוכנית הלימודים לחטיבות הביניים. כמו כן נפתח השתלמות מלווה (מקוונת) למורים המעוניינים להתמחות בשימוש ביחידות אלה, להעיר, להאיר ולטייב את ההוראה של כולנו.

הכניסה ליחידות היא באמצעות אתר מפמ"ר - חטיבות הביניים ונדרשת הזדהות אחידה של משרד החינוך [קישור ליחידות ההוראה המתוקשבות בספרות.](#)

18. שמחת הקריאה ב-קישור

19. המרכז להעצמת מדעי הרוח - הספרייה הלאומית

מדעי הרוח מאגדים תחומי דעת שמטרתם להזין את נפש האדם בתוכן ובאסתטיקה שלא ניתן להעריך במספרים. דווקא במציאות המקדשת את המדעים המדויקים במערכת החינוך ואת ייצוגי ה'ריאליטי' שהולכים ותופסים מקום מרכזי בהוויית בני-הנוער מחוץ לבית-הספר, יש מקום להעצמה של לימודי מקצועות ההומניסטיקה, וזאת מעבר למקומם המוגבל בתוכנית הלימודים הרשמית. המרכז ללימודי רוח בספרייה הלאומית מוביל בשיתוף משרד החינוך תהליך התחדשות לחיזוק מעמדם של תחומי הרוח במערכת החינוך. המרכז מאתר את צורכי השדה בתחומי הרוח, מפתח כלים חדשניים להוראה ולמידה בתחומים אלה, ופועל להנחילם בהיקף רחב. המרכז מטפח סגלי הוראה ומנהיגות חינוכית, ומעודד מצוינות לימודית בתחומי הרוח.

תוכנית "שאר רוח", כיתות עתודה הומניסטית בחטיבות הביניים, נפתחה בשנת הלימודים תשע"ט ביזמת המרכז ללימודי רוח בספרייה הלאומית והמזכירות הפדגוגית. ביסודה עומדת התפיסה כי לימודי רוח ברמה גבוהה הכרחיים לבניית חברה ישראלית בעלת עומק תרבותי, וכי השקעה בלימודים במקצועות הרוח בחטיבת הביניים תצמיח תלמידים בעלי מיומנויות קריאה, כתיבה, שיחה וחשיבה מתקדמות שיגדלו להיות אזרחים משכילים, מעורבים ובעלי עולם פנימי עשיר.

כיתות "שאר רוח" מיועדות לתלמידים המעוניינים להשקיע זמן ומאמץ על מנת להרחיב את השכלתם ולשכלל את מיומנויותיהם בתחומי לימודי הרוח. לכיתות תיבנה תוכנית לימודים שתכליתה לאתגר את התלמידים, להרחיב מעבר לתוכניות הלימודים הקיימות ולהתמקד בטקסטים. החיבור עם הספרייה הלאומית מאפשר לנו לשהות באכסנייה רב תרבותית ליצור קהילת מורי ספרות המשתלמת ולומדת לפי רוח התקופה. בשלוש שנים האחרונות החיבור לספרייה הלאומית איפשר מפגשי כתיבה, ימי עיון, השתלמויות בספרות, ספריה בכיס לחט"ב ופרויקטים המרחיבים את הדעת. מצ"ב קישורים - [הצטרפות לקבוצת הבלוג](#), [מערכי שיעורים בספרות](#).

20. למידה בין תחומיות ורב תחומיות בהוראת ספרות

למידה בין תחומית ורב תחומית מאפשרת להרחיב את היריעה, לגוון את ההוראה והלמידה ולהעשיר את עולמם של התלמידים. [תוכנית גפ"ן](#) לחטיבות הביניים מעודדת את צוות ההוראה לבנות תוכניות בין תחומיות ורב תחומיות בתחומי הדעת שלנו. מדריכי ספרות יסייעו למורים לבנות בצורה מקצועית את מרכיב הספרות בתוכניות בית ספריות, הכוללות גם למידה רב ובין תחומית. [קישור](#) ליחידות הוראה בין תחומיות.

21. צוות ההדרכה שלנו (תשפ"ה)

צוות ההדרכה בספרות ממלכתי מונה אנשים איכותיים ומקצועיים. אתם מוזמנים ליצור קשר, להתייעץ, לתכנן ולהיפגש עם המדריכים.

[רשימת המדריכים ודרכי יצירת קשר](#)

[ג'ניאלי לאיתור המדריכה של בית הספר](#) [קובץ מונגש](#)

22. השתלמויות וימי עיון – בכפוף למתן תקציב (נספח ב')

23. נספחים:

נספח א' – טבלאות מיקודים תשפ"ה - [קישור](#)

נספח ב' – מבחר השתלמויות - [קישור](#)

העתקים:

ד"ר טלי יניב, יו"ר המזכירות הפדגוגית

מר יובל אוליבסטון, סגן יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהל אגף א' לפיתוח מקצועי

דוד גל, מנהל אגף הבחינות

עינת אוחיון, מנהלת אגף מורשת, חברה ורוח